

VALORACIÓ

DEL SISTEMA FISCAL A PARTIR DE L'EXPERIÈNCIA DELS PROFESSIONALS DE LA FISCALITAT

José María Durán Cabré

Institut d'Economia de Barcelona
i Universitat de Barcelona
Coordinador del "Dossier"

Alejandro Esteller Moré

Institut d'Economia de Barcelona
i Universitat de Barcelona

Rubén Gimeno Frechel

Consejo General de Economistas de España

Valentí Pich Rosell

Consejo General de Economistas de España

1. Introducció

Un element fonamental del sistema fiscal espanyol és el mecanisme de l'autoliquidació en virtut del qual són els mateixos contribuents els que declaren el fet imposable que grava cada impost i el liquiden, és a dir, calculen la quota que els correspon pagar. Això fa que el paper dels assessors fiscals sigui fonamental en el funcionament del sistema fiscal, atès que tot sovint els contribuents acudeixen a professionals per complir les seves obligacions fiscals. Per aquesta raó, resulta especialment interessant, en el cas espanyol, conèixer quina és l'opinió que els assessors fiscals tenen sobre elements rellevants del sistema fiscal espanyol; la seva posició professional els permet tenir un coneixement profund tant sobre la normativa com sobre l'aplicació dels impostos, així com saber de primera mà quins són els elements que més

tenen presents els contribuents a l'hora de pagar impostos i la mateixa administració tributària a l'hora de facilitar i garantir la seva correcta aplicació.

Per aquest motiu, i en el marc d'un acord entre l'Institut d'Economia de Barcelona (IEB) i el Registro de Economistas Asesores Fiscales (REAF) del Consejo General de Economistas de España, vam preparar una enquesta sobre el sistema fiscal que s'havia d'enviar als membres del REAF durant tres anys consecutius, entre el 2020 i el 2022¹. Les conclusions que es puguin extraure a partir de l'enquesta no poden substituir, lògicament, les que es poden obtenir per mitjà de la recerca econòmica. Les opinions dels economistes assessors fiscals no són normatives i poden tenir biaixos, però, sens dubte, són d'interès a l'hora d'estudiar el sistema fiscal i debatre sobre com es pot millorar, que és el que hem pretès amb l'enquesta².

Les característiques tècniques de l'enquesta s'expliquen a la secció 2. A la 3, analitzem el resultat obtingut en les preguntes que, de manera recurrent hem fet cada any. A la secció 4, expliquem els resultats de les preguntes que, en funció de l'actualitat de cada any, hem anat modificant. L'article finalitza amb unes breus conclusions.

---

1 Un cert precedent el trobem en una enquesta que el 2012 vam fer també entre assessors fiscals. Vegeu Durán-Cabré i Esteller-Moré, 2014.

2 Als Estats Units, l'American National Tax Association va enviar als seus membres una enquesta el 1994 sobre el sistema fiscal americà, que incloïa un grup de preguntes que el 1934 ja s'havien plantejat a professors universitaris experts en fiscalitat. El 2013, l'associació va enviar novament una enquesta similar als seus membres. Vegeu Lim *et al.*, 2013.

2. Característiques tècniques de l'enquesta

Arran de la col·laboració entre el REAF i l'IEB, s'han dut a terme tres onades de l'enquesta en anys consecutius (2020, 2021 i 2022). En les tres³, l'enquesta en línia s'ha enviat per mitjà del correu electrònic del REAF al seu univers d'associats, uns 4.800. En tots els casos, se'ls va donar gairebé dues setmanes per respondre-la. En les dues primeres onades, es va enviar a mitjan mes de març⁴, mentre que en la tercera es va enviar a principis del mes de maig. El percentatge de resposta s'ha situat entre el 10 % (2022) i el 18 % (2021)⁵. Això fa que la representativitat estigui assegurada per a tots els anys, i que el marge d'error se situï per sota del 5 % amb un nivell de confiança del 95 %. En canvi, no hem pogut aconseguir una representativitat estadísticament significativa de les respostes per comunitat autònoma. Per aquest motiu, els resultats que comentarem estan agregats a escala nacional.

El contingut de l'enquesta és tal que cada any conté una sèrie de preguntes recurrents, els resultats de les quals comentarem a la secció 3. Això permet disposar d'una radiografia any rere any dels principals elements del sistema fiscal espanyol, incloent-hi el disseny, l'aplicació, així com la valoració, en tant que és un sistema descentralitzat. També incloem una sèrie de preguntes d'actualitat; per exemple, en l'onada del 2021, vam plantejar preguntes sobre les mesures fiscals dutes a terme arran de la pandèmia de la COVID-19. A la secció 4 d'aquest article, ens centrarem a comentar els resultats de les preguntes de més actualitat i que varien cada any.

Les característiques dels enquestats s'han mantingut bàsicament invariables al llarg de les diferents onades. Per exemple, en la d'enguany:

- El 99,6 % té més de 30 anys; i el 83,2 %, més de 50. En consonància amb aquesta distribució per edats, el 97,1 % té una experiència en el sector de més d'11 anys, i el 87,8 %, de més de 20. El 99,2 % té una categoria professional de sènior o són socis.
- Un 94,0 % desenvolupa la seva feina professional en un des-

³ El detall de les tres onades es pot consultar a partir de <https://sites.google.com/view/aestellermore/home/working-papers?authuser=0>

⁴ En la primera onada, el 95,3 % de les respostes es van rebre abans de l'inici del confinament, el 13 de març. En la segona onada, es van poder plantejar preguntes explícitament relacionades amb l'impacte de la pandèmia sobre el sistema fiscal.

⁵ Del total d'enquestes rebudes, sempre ha calgut descartar-ne alguna (cap al 2022) per considerar que l'enquestat no hi havia posat l'atenció necessària. Essent el temps mitjà de resposta de 7 o 8 minuts, per exemple, el 2021 vam eliminar 5 respostes que van esmerçar un temps inferior a 4 minuts. En tot cas, aquest filtre té un caire residual.

patx d'assessoria fiscal i el 5,3 %, en una empresa dins de l'àrea de fiscalitat; el 89,2 % treballa en un despatx o empresa on el nivell de facturació està per sota d'1 M€.

- Per últim, el 13,7 % dels enquestats és del sexe femení i, pel que fa al nivell de formació, el 88,2 % té una llicenciatura, un màster o un doctorat.

Per tant, més enllà de la representativitat estadística, es tracta d'una enquesta en què el nivell de formació, l'experiència i l'àmbit d'activitat sembla del tot adient per assegurar la consistència i credibilitat de les respostes.

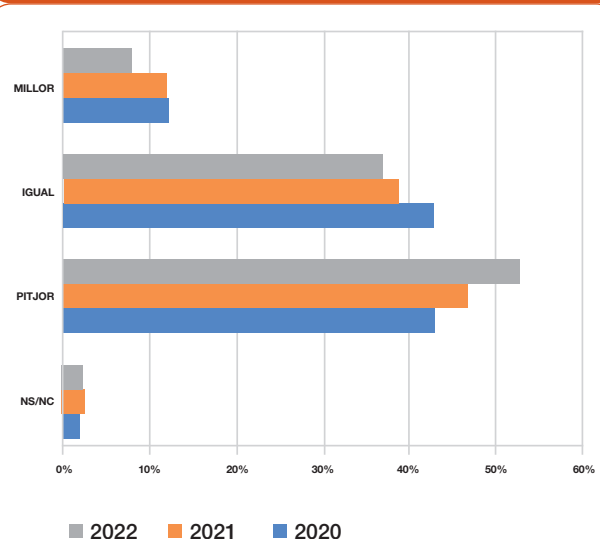
3. Preguntes recurrents

3.1. Valoració global del sistema fiscal

S'ha preguntat als assessors-economistes fiscals sobre la valoració global del sistema fiscal en comparació amb el sistema fiscal de fa 5, 10, 15 i 20 anys. El percentatge de "No sap/no contesta" creix a mesura que es compara amb períodes més allunyats en el temps, però mai no supera el 10%, la qual cosa està en consonància amb l'elevat grau d'experiència professional dels enquestats que hem descrit a la secció anterior. En els dos gràfics següents, es mostra la comparació amb la situació de fa 5 i de fa 15 anys.

D'entrada, destaca que el percentatge d'enquestats que pensen que el sistema fiscal és pitjor que fa 15 anys sempre està per sobre

Gràfic 1. Valoració global del sistema fiscal respecte a l'existent fa 5 anys

Nota: pregunta original: "Com a professional de la fiscalitat, considera que el sistema fiscal espanyol actual és en general pitjor, igual o millor que el de fa 5 anys?".

del 50 %. En canvi, si es compara amb fa 5 anys, aquesta valoració no és tan negativa, tot i que el percentatge d'enquestats que pensen que és pitjor va augmentat, fins al punt d'haver sobrepassat el 50 % en l'última onada. En aquest sentit, podem concloure que la valoració no és positiva i, el que és pitjor, la valoració del curt termini tampoc no ho és. En definitiva, si donem la volta als resultats, *només un 45 % (37 %) valora el 2022 el sistema fiscal com igual o millor que fa cinc (quinze) anys*. Sens dubte, aquesta valoració negativa cal tenir-la ben present a l'hora d'escometre qual-sevol reforma fiscal.

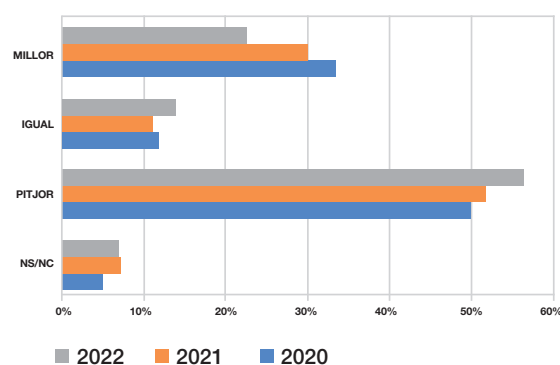
Quins motius hi ha darrere d'aquesta valoració negativa? Just després de la pregunta genèrica de valoració, es preguntava als assessors pels motius que justificaven tal valoració: la normativa dels impostos (s'ha simplificat vs. s'ha complicat), l'import a pagar (és menor vs. és més gran) i el paper de l'administració tributària (ha endurit les seves actuacions vs. facilita el compliment). Els enquestats podien triar fins a dos motius. Al gràfic 3 mostrem els percentatges agrupats per motius, en què el total de motius donats sempre és superior al nombre d'enquestats. Clarament, *els principals motius que determinen la valoració del sistema fiscal, amb diferència, tenen a veure amb la normativa (35-40%) i l'aplicació dels impostos (42-44 %), mentre que la importància donada al nivell de pressió fiscal mai no arriba al 20 % i és, a més, decreixent en el temps*.

Un cop identificats els principals motius, el pas següent és veure el sentit de cadascun dels motius; això és el que mostra el gràfic 4. D'entre els enquestats que han identificat com un motiu de la seva valoració negativa la normativa o la pressió fiscal, la majoria (96-97 %) ho afirmaven en el sentit que la normativa s'havia complicat o bé la pressió fiscal havia augmentat. En canvi, entre els que han identificat com a factor condicionant de la seva valoració negativa l'aplicació del sistema, al voltant d'un 75-80 % consideren que l'Administració ha endurit les seves pràctiques. Aquest últim factor sembla haver guanyat força respecte a la simplificació en el compliment.

3.2. Descentralització fiscal

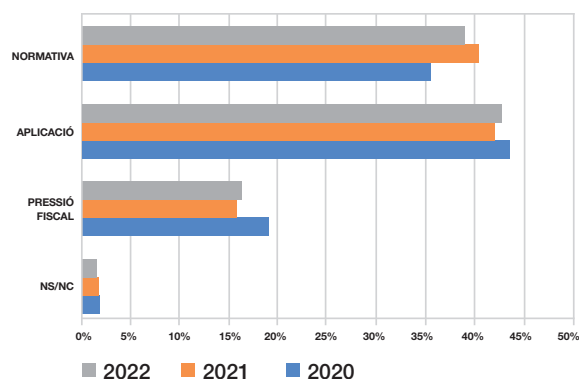
La naturalesa descentralitzada del sistema fiscal espanyol implica la necessitat també d'adoptar aquesta perspectiva a l'hora de fer-ne una valoració. A la sèrie de gràfics següent (del 5.1 al 5.5), fem una radiografia de com valoren els assessors-economistes fiscals aquesta dimensió del sistema fiscal espanyol. Ens centrem en els resultats de l'última onada, ja que les opinions manifestades varien molt poc al llarg del període 2020-2022. La resposta

Gràfic 2. Valoració global del sistema fiscal respecte a l'existent fa 15 anys

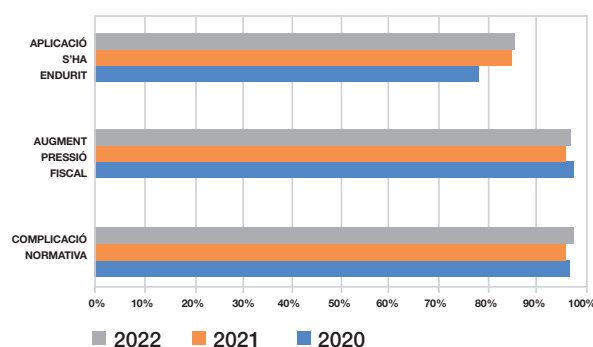

Nota: pregunta original: "Com a professional de la fiscalitat, considera que el sistema fiscal espanyol actual és en general pitjor, igual o millor que el de fa 15 anys?".

Gràfic 3. Motius principals que condicionen la valoració del sistema fiscal

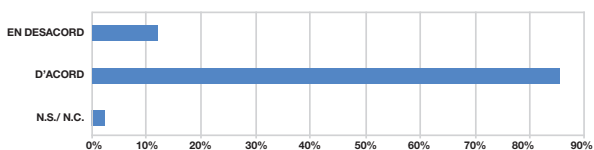
Gràfic 4. Com afecten els principals motius la valoració del sistema fiscal?

“en desacord” engloba també “molt en desacord”, i de manera anàloga passa amb la resposta “d’acord”. El percentatge de N.S./N.C. és baix excepte quan es planteja als enquestats que comparin l’esforç en la lluita contra el frau entre administracions, dimensió que és segurament difícil d’observar o d’inferir.

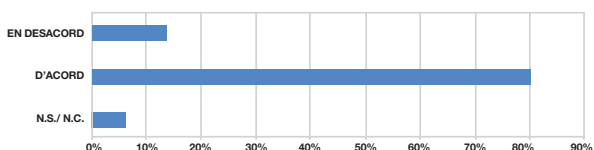
La radiografia que hem fet ens permet concloure que, d’acord amb la seva experiència professional, *els assessors consideren que les abaixades impositives afavoreixen el creixement econòmic de les comunitats que les apliquen* (gràfic 5.1) i que *les diferències de pressió fiscal promouen els canvis de residència fiscal, ja sigui de naturalesa fictícia o real* (gràfic 5.2). Els enquestats perceben certes diferències en la lluita contra el frau fiscal entre comunitats autònomes (CCAA) (gràfic 5.3), però l’opinió no és tan unànime com en les dues preguntes anteriors (tot i això, gairebé un 60 % opina que hi ha diferències), a banda que hi ha més desconeixement, com hem dit anteriorment. Si la comparació és entre les agències forals i l’AEAT (gràfic 5.4), un 48 % percep que hi ha diferències, però el nivell de desconeixement arriba al 30 %. Per últim, del gràfic 5.5, concloem que *els assessors-economistes fiscals no perceben que les agències de les CCAA entenguin la situació del contribuent millor que l’AEAT*; només un 30 % hi està d’acord.

Gràfic 5.1. Les abaixades d’impostos de les CCAA afavoreixen el creixement econòmic

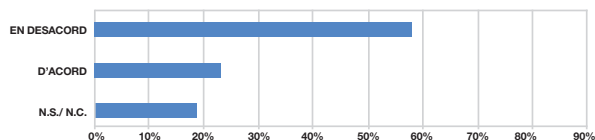
Nota: pregunta original: “Les baixades d’impostos realitzades per algunes CC. AA. incentiven el creixement econòmic en el seu territori”.

Gràfic 5.2. Les diferències en la normativa fiscal entre CCAA provoquen canvis de residència

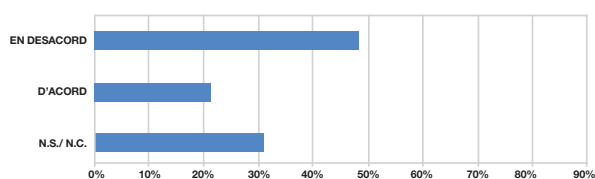
Nota: pregunta original: “Les diferències en la normativa dels impostos que es paguen a cada C.A. provoquen canvis, reals o ficticis, en la residència fiscal de les persones”.

Gràfic 5.3. La lluita contra el frau fiscal és similar entre les CCAA que tenen aquesta competència

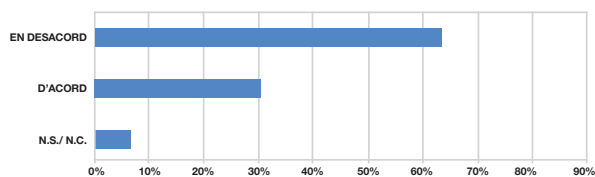
Nota: pregunta original: “La lluita contra el frau fiscal en els impostos la gestió dels quals està cedida a les administracions tributàries de les CC.AA. de règim comú és similar entre autonomies”.

Gràfic 5.4. La lluita contra el frau fiscal és similar en les CCAA de règim foral i l’AEAT

Nota: pregunta original: “La lluita contra el frau fiscal és similar en l’AEAT i les administracions forals”.

Gràfic 5.5. Les agències de les CCAA entenen la situació del contribuent millor que l’AEAT

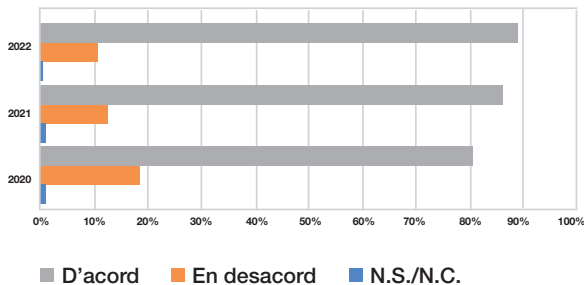
Nota: pregunta original: “L’administració tributària de la seva C. A. és més propera i entén millor la situació del contribuent que l’AEAT”.

3.3. L’administració del sistema fiscal

Per últim, en cada onada, hem plantejat preguntes relacionades amb l’aplicació del sistema fiscal més enllà de les emmarcades dins del procés de descentralització fiscal referides a la secció anterior. Els resultats sobre la valoració de l’AEAT es mostren a la sèrie de gràfics 6; de nou, hem agrupat a “d’acord” la valoració “molt d’acord” i “d’acord”, i de manera anàloga hem fet amb “en desacord”.

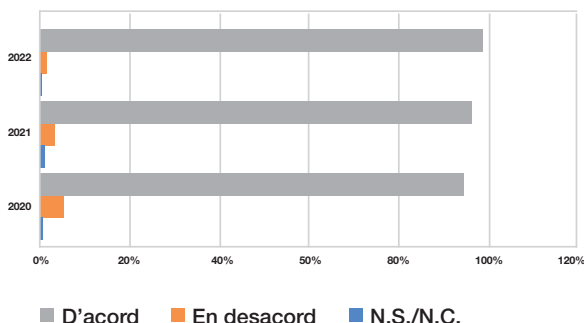
Els resultats reflecteixen gairebé una unanimitat en la valoració. D’una banda, no baixa del 80 % el percentatge d’enquestes que

Gràfic 6.1. L'AEAT no s'adapta al món de l'empresa

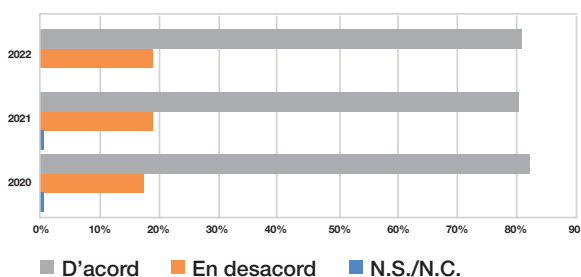
Nota: pregunta original: "L'AEAT no s'adapta al món de l'empresa i dels contribuents, en general".

Gràfic 6.2. A l'AEAT, predominen els criteris de recaptació en relació amb els de justícia

Nota: pregunta original: "En els procediments de gestió i inspecció de l'Agència predominen criteris recaptatoris sobre els de justícia tributària".

Gràfic 6.3. A l'AEAT, els mitjans informàtics són avançats i agilitzen les relacions administració-administrat

Nota: pregunta original: "Els mitjans informàtics i telemàtics de l'Agència són molt avançats i agilitzen la relació entre els contribuents i l'Administració".

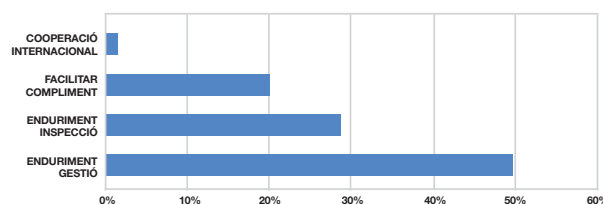
opinen que les accions de l'AEAT no s'adapten a la realitat del món empresarial, percentatge creixent al llarg del temps (gràfic 6.1). És gairebé unànime el percentatge de respostes que creuen que el principal criteri que l'AEAT emprava en les seves actuacions és el recaptatori en lloc del de justícia (gràfic 6.2), i és, de nou, lleugerament creixent. Per últim, al voltant d'un 80 % valoren positivament els mitjans informàtics de l'AEAT en tant que facilita les relacions entre l'Administració i l'administrat (gràfic 6.3).

Al gràfic 7, s'aprofundeix en la valoració de marges d'actuació concrets de l'AEAT i, en particular, es pregunta quina actuació ha potenciat més l'AEAT en els últims anys. La distribució de respostes és pràcticament idèntica al llarg dels anys, per la qual cosa només es mostren els resultats de l'última onada, la del 2022. No arriben al 3 % aquells que pensen que no se n'ha potenciat cap ("res ha variat") o N.S./N.C. La resta opinen que, com a mínim, una ha variat. De la freqüència de les respostes, destaca l'apreciació d'un enduriment de les actuacions de gestió: 1 de cada 2 enquestats que han manifestat que, com a mínim, un aspecte ha variat en destaquen aquest; seguit a distància de l'enduriment de la inspecció (29 %) i facilitar el compliment (20 %). La importància donada a la cooperació internacional (2 %) és residual.

En relació amb l'aplicació del sistema fiscal per part de les CCAA, bàsicament, hem replicat el contingut de la pregunta anterior. Els resultats es mostren al gràfic 8. En aquest cas, el percentatge dels que pensen que no ha variat res o N.S./N.C. és més important (entre el 22 % i 16 %), encara que lleugerament decreixent al llarg del temps.

No obstant això, ateses les poques diferències intertemporals, de nou, ens fixem en les valoracions donades en l'última onada. No-

Gràfic 7. Quina característica de l'AEAT s'ha potenciat més en els últims anys

Nota: pregunta original: "Quines característica/ess de l'AEAT destacaria que s'ha potenciat més en els darrers anys? (intenti destacar fins a un màxim de 2)."

vament, el que més s'ha potenciat és l'àrea de gestió, però amb una menor intensitat aquí (37 % enfront del 50 % en el cas de l'AEAT), i, en segon lloc, la facilitat en el compliment fiscal per sobre de l'enduriment de la inspecció.

Per tant, malgrat la coincidència en l'àmbit de gestió, les CCAA sembla que, en comparació amb l'AEAT, han potenciat més en els últims anys el compliment en lloc de l'enduriment de la inspecció. La col·laboració interadministrativa dins d'Espanya és també més important (10 %) que la que l'AEAT ha desenvolupat amb l'exterior (2 %), segons el parer dels assessors-economistes fiscals.

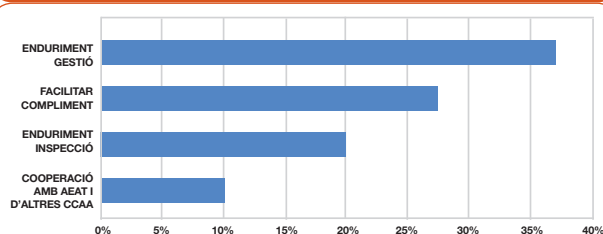
4. Preguntes d'actualitat

Com hem explicat a l'inici, a més de les preguntes recurrents, cada any s'han plantejat també altres més lligades a temes d'actualitat del moment en el qual s'ha realitzat l'enquesta. El 2020, l'enquesta es va fer just abans de la pandèmia i les preguntes es van centrar en elements característics de cadascun dels principals impostos. El 2021, principalment es van centrar en aspectes relacionats amb la COVID-19, i el 2022, en les propostes del *Llibre Blanc sobre la Reforma del Sistema Fiscal*, i en la inflació i la crisi energètica. A continuació, esmentem els elements que considerem més rellevants.

4.1 Inflació, crisi energètica i propostes del *Llibre Blanc*

La inflació ha esdevingut un problema inesperat en les economies avançades que té implicacions no desitjades sobre el nivell de pressió fiscal i la progressivitat dels impostos. Per aquest motiu, en l'enquesta de 2022 es va preguntar als assessors-economis-

Gràfic 8. Quina característica de l'aplicació del sistema fiscal a la CA s'ha potenciat més en els últims anys

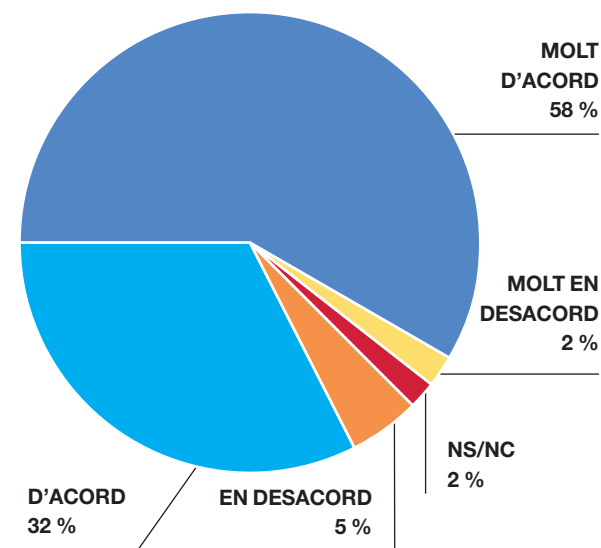

Nota: pregunta original: "Quines característica/ques de l'administració tributària de la seva C. A. destacaria que s'ha potenciat més en els darrers anys? (pot destacar fins a un màxim de 2)."

tes fiscals si opinaven que els elements dels impostos que s'expressen en euros, com ara reduccions, trams de la tarifa o tipus impositius unitaris, s'havien d'actualitzar de manera automàtica i periòdica d'acord amb la inflació. *Els resultats*, que es mostren al gràfic 9, són aclaparadors: un total del 90 % està molt d'acord o d'acord amb la indexació dels impostos.

D'altra banda, la crisi energètica ha provocat un fort increment dels preus de l'electricitat i dels carburants amb importants efectes negatius sobre els sectors econòmics i els extractes socials més afectats. En l'enquesta del 2022 es va preguntar als assessors si creien que les rebaixes fiscals temporals introduïdes sobre el consum de l'electricitat eren el tipus de mesures apropiades per superar els efectes negatius de la crisi. Un 73,4 % de les respostes van manifestar el seu desacord amb aquesta afirmació. Igualment, es va preguntar sobre la bonificació temporal de 20 cèntims per litre de carburant a favor de qualsevol tipus de consumidor, particular o professional. En aquest cas, un 82,4 % es va manifestar en desacord amb la mesura. Per tant, *la gran majoria considera que les mesures adoptades no són adequades per superar els efectes negatius de la crisi energètica*.

Gràfic 9. Inflació i indexació dels elements dels impostos expressats en euros

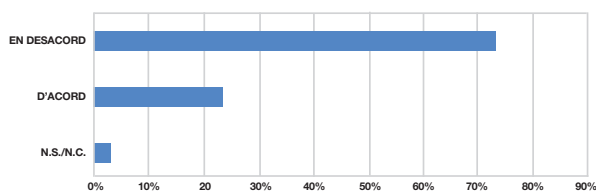
Nota: pregunta original: "Per evitar efectes no desitjats sobre la pressió fiscal i sobre la progressivitat, opina que els elements legals dels impostos expressats en euros (reduccions, trams de la tarifa o tipus impositius unitaris) haurien de ser actualitzats automàticament i periòdicament segons l'evolució de la inflació?"

A l'inici del mes de març, el Comitè d'Experts per a la Reforma del Sistema Tributari va presentar el seu informe, conegut com el *Llibre Blanc*, que inclou una anàlisi del sistema fiscal espanyol i un conjunt de propostes de reforma, en concret, 118 propostes. Aprofitant que l'enquesta del 2022 es va fer poques setmanes després, vam preguntar sobre algunes de les propostes. En alguns casos, l'opinió majoritària dels assessors coincideix amb la dels experts. Així, un 85 % dels enquestats està a favor d'esclarir la tributació de les criptomonedes; un 56 %, a favor d'un increment en els impostos mediambientals, i un 54%, a favor d'establir un règim de transparència fiscal per a les entitats patrimonials. En canvi, en altres casos, els assessors no comparteixen gaire l'opinió dels experts del *Llibre Blanc*. En concret, quan es pregunta sobre la proposta d'establir límits a les competències actuals que les CCAA tenen en l'impost sobre successions i donacions, hi ha una forta divisió d'opinions entre els mateixos assessors fiscals. Com es mostra al gràfic 11.1, una meitat està a favor de la me-

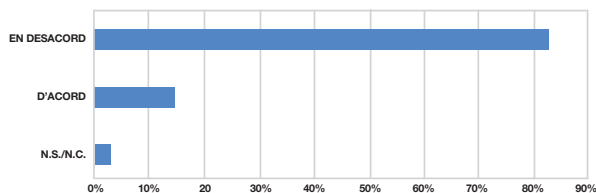
sura i l'altra meitat, en contra: hi ha una clara discrepància entre els assessors fiscals a l'hora de limitar o no les competències de les CCAA en l'impost de successions i donacions. A l'enquesta també es va preguntar sobre la proposta de mantenir aquest impost, amb la reducció per a l'empresa familiar, si bé incrementant el control per evitar abusos i establint un màxim al seu import. En aquest cas, com es veu al gràfic 11.2, les opinions dels assessors fiscals són més coincidents: dos terços dels enquestats estan en contra de la proposta, davant del terç restant que es manifesta a favor.

Gràfic 10.1. Crisi energètica i rebaixes fiscals sobre el consum de l'electricitat

Nota: pregunta original: "Davant la crisi energètica que estem patint, s'han aprovat rebaixes fiscals temporals sobre el consum d'electricitat. Segons la seva experiència professional, creu que aquest tipus de mesures són les adients per superar els efectes negatius d'aquesta crisi?".

Gràfic 10.2. Crisi energètica i bonificació sobre els carburants

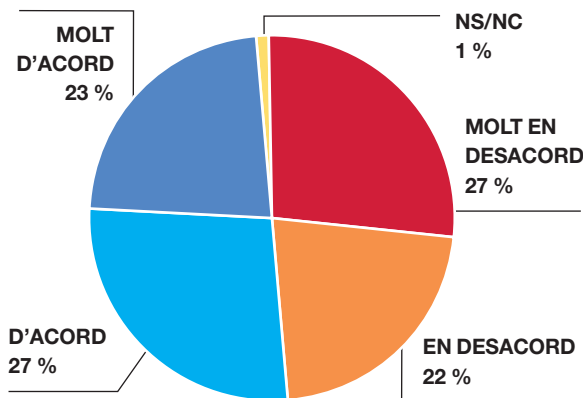

Nota: pregunta original: "Creu que la bonificació temporal (fins a finals de juny del 2022) de 20 cèntims per litre de carburant per a qualsevol tipus de consumidor (particular o professional) és la mesura adequada per paliar els efectes negatius de la crisi energètica?".

4.2 Elements destacats de cada impost

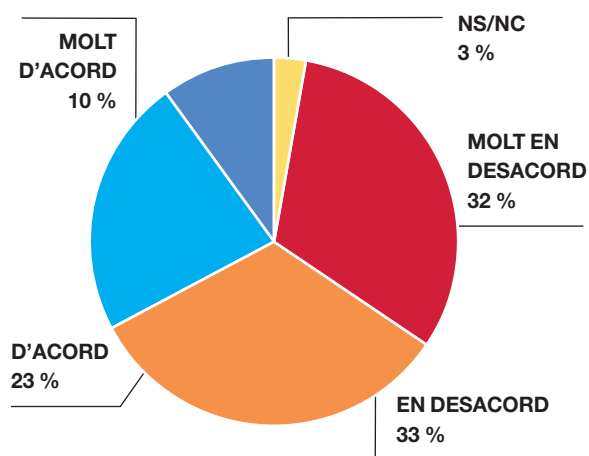
A l'enquesta del 2020 vam plantejar diverses preguntes sobre aspectes rellevants de les principals figures impositives del sistema fiscal espanyol, en particular, sobre l'IRPF, societats, l'IVA i els impostos sobre la riquesa. Són qüestions que continuen essent d'actualitat, com demostra el fet que també han estat analitzades en el *Llibre Blanc*. Les respostes van posar de manifest l'existència d'importants consensos a l'entorn d'alguns dels elements analitzats, mentre que les opinions són més disperses a l'hora de valorar altres qüestions plantejades. En el gràfic 12.1 es pot observar que una gran majoria dels enquestats estan d'acord que l'estimació objectiva per mòduls a l'IRPF facilita el frau (77%) i que l'import pel qual es tributa està per sota del que en realitat els correspondria segons la realitat de l'activitat econòmica (78%). Un 80% dels assessors creu que les diferències creixents entre els tipus impositius dels impostos de renda i societats fomenta la

Gràfic 11.1. Limitar les competències de les CCAA en l'ISD

Nota: pregunta original: "Establir límits a les actuals competències normatives de les CC. AA. en l'impost sobre successions i donacions".

Gràfic 11.2. Mantenir l'ISD, però amb certes modificacions

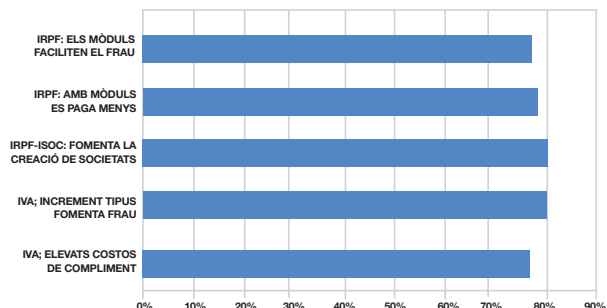
Nota: pregunta original: "Mantenir l'impost sobre successions i donacions, i la reducció d'empresa familiar, però augmentant el seu control per evitar l'abús i establint un màxim en l'import de la reducció".

creació de societats per pagar menys. Igualment, un 80 % comparteix l'opinió que les ajudades en els tipus de l'IVA provoquen un major frau, i un 77 %, que l'IVA és un impost costós de gestionar per a les empreses per la seva complexitat normativa i la càrrega administrativa que genera.

Els resultats també mostren un consens molt elevat, tot i que en aquest cas per manifestar el seu desacord amb les afirmacions formulades. En concret, quan es pregunta si l'impost de patrimoni o l'impost de successions i donacions aconsegueixen els objectius que justifiquen la seva aplicació (gràfic 12.2): un 87 % i un 85 %, respectivament, manifesten estar en desacord amb les afirmacions. Un 78 % també manifesta estar en desacord quan es pregunta si la deducció per recerca i desenvolupament (R+D) i/o innovació tecnològica (IT) de l'impost de societats fa que les empreses inverteixin més en aquests àmbits.

En canvi, les opinions dels assessors són més disperses en altres àmbits sense que s'hi vegi un consens clar, com ara a l'hora de valorar si un impost sobre la renda on tots els ingressos tributessin igual funcionaria millor, o si la reducció prevista pels rendiments procedents dels lloguers d'habitatges permet que els preus dels lloguers s'abaixin. Tampoc trobem un consens a l'hora de valorar

Gràfic 12.1. Consensos sobre aspectes rellevants dels impostos: percentatge d'assessors que manifesten estar d'acord amb les afirmacions

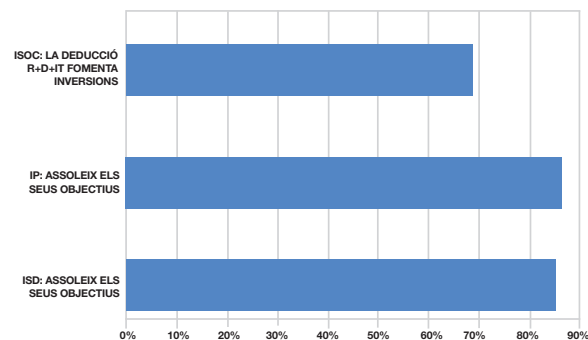
Nota: preguntes originals:

IRPF: "L'estimació objectiva per mòduls facilita el frau en l'IRPF i en altres impostos"; "Els empresaris que tributen a títol individual segons l'estimació objectiva per mòduls paguen menys del que els correspondria".

IRPF-ISOC: "Les diferències creixents entre els tipus impositius d'IRPF i l'impots de societats fomenten la creació de societats per motius fiscals".

IVA: "Els augments en els tipus impositius han provocat un major frau fiscal"; "És un impost car per les empreses per la seva complexitat normativa i la càrrega administrativa que suposa el seu compliment".

Gràfic 12.2. Consensos sobre aspectes rellevants dels impostos: percentatge d'assessors que manifesten estar en desacord amb les afirmacions

Nota: preguntes originals:

ISOC: "La deducció per I+D+IT aconsegueix que les societats inverteixin més en I+D+IT".

IP: "L'impost sobre el patrimoni aconsegueix els objectius que justifiquen la seva aplicació".

ISD: "L'impost sobre successions i donacions aconsegueix els objectius que justifiquen la seva aplicació".

si la reserva de capitalització de l'impost de societats provoca un increment del finançament de les empreses amb fons propis.

4.3 Pèrdua d'incentius fiscals per la COVID-19 i reducció de la litigiositat

La pandèmia provocada per la COVID-19 va provocar un canvi totalment inesperat en molts àmbits de les nostres vides i també en les previsions de les empreses. Aquest fet podria provocar que nombroses empreses deixessin de complir requisits exigits per gaudir d'incentius fiscals aplicats anteriorment. En l'enquesta del 2021, un 83,7 % de les respostes es va manifestar d'acord amb aquesta possibilitat. El 2022 vam introduir novament aquesta pregunta, i, encara que la majoria seguia estant d'acord amb l'afirmació, el percentatge va baixar fins al 59,4 %.

La reforma de la llei de mesures contra el frau fiscal va augmentar tant la reducció per sancions en actes amb acord com la reducció per pagament avançat, amb la clara finalitat de reduir l'elevada litigiositat que hi ha en el sistema fiscal espanyol. El 2021, quan es va fer l'enquesta, es tractava d'un projecte perquè la llei encara no s'havia aprovat. El 2022, ja ho estava. Tots dos anys, la majoria d'assessors compartien l'opinió que l'increment d'aquestes reduccions suposaria una disminució des litigis, si bé el percentatge ha passat del 71,7 % el 2021 al 63,9 % el 2022.

5. Conclusions

Del resultat de les enquestes i de manera molt esquemàtica, podem extreure les conclusions següents:

- Els professionals són crítics (segueixen sent-ho una mica més) amb el sistema fiscal espanyol, i pensen que no millora amb el temps.
- Els resultats de les preguntes recurrents sobre el paper de l'administració tributària, la complexitat del sistema fiscal i la descentralització són molt persistents.
- Les enquestes sobre col·lectius experts resulten molt informatives i creiem que la seva opinió s'hauria de tenir en compte a l'hora de plantejar reformes fiscals o canvis en l'actuació de l'administració tributària.
- No es valoren de manera positiva les mesures preses per reduir el preu de l'electricitat i dels carburants.
- La major part dels professionals considera que augmenten les deslocalitzacions a l'estranger i per canvi de comunitat autònoma per motius fiscals, i bona part d'ells opinen que el canvi de residència pot ser fictici.
- Els economistes creuen que la situació econòmica creada per la pandèmia pot provocar la pèrdua de beneficis fiscals aplicats

en anys anteriors, encara que aquesta sensació és menys intensa que el 2021.

- Els assessors fiscals accepten l'increment de la fiscalitat mediambiental.
- Els enquestats consideren que l'AEAT utilitza mitjans tecnològics avançats i que els seus esforços van encaminats, principalment, a aconseguir una major eficiència recaptatòria, potenciant i endurint, cada vegada més, les actuacions de gestió.
- Els economistes creuen que les administracions autonòmiques han millorat en facilitar el compliment tributari i també han endurit les seves actuacions de control.
- Els assessors fiscals consideren que el sistema tributari és complex —i pitjor que el de fa anys—, i això és degut, sobretot, a la modificació contínua de la normativa, als nombrosos tractaments especials, a la deficient redacció de les normes i a la interpretació administrativa.
- Els enquestats estimen que les rebaixes fiscals en una comunitat poden generar creixement econòmic, i que la lluita contra el frau fiscal té diferent intensitat en uns territoris que en uns altres.

En la mesura en què les conclusions provenen de professionals amb una llarga experiència, caldria tenir-les en compte, juntament amb les d'altres col·lectius, a l'hora de plantejar-se la reforma del sistema fiscal, o canvis específics en alguns impostos o en l'aplicació del sistema fiscal. És per aquest motiu que esperem poder continuar elaborant l'enquesta en el futur, potser incloent-hi la confecció d'una mostra representativa per a algunes comunitats autònomes, i així tenir una visió de llarg termini del sistema fiscal espanyol, la qual cosa és tan important per al disseny dels impostos. ■

Referències bibliogràfiques

Durán-Cabré, J.M. i Esteller-Moré, A. (2014). "La reforma fiscal 2014 y la opinión de los asesores fiscales", *Cuadernos de Información Económica*, 245, 39-53.

Durán-Cabré, J.M., Esteller-Moré, A. i Servicios de Estudios REAF-CGEE (2020). "La opinión de los economistas asesores fiscales sobre nuestro sistema tributario", *Estudios REAF*.

Durán-Cabré, J.M., Esteller-Moré, A. i Servicios de Estudios REAF-CGEE (2021). "La opinión de los economistas asesores fiscales sobre nuestro sistema tributario", *Estudios REAF*.

Durán-Cabré, J.M., Esteller-Moré, A. i Servicios de Estudios REAF-CGEE (2022). "La opinión de los economistas asesores fiscales sobre nuestro sistema tributario", *Estudios REAF*.

Lim, D., Slemrod, J. i Wilking, E. (2013). "Expert and Public Attitudes Towards Tax Policy: 2013, 1994, and 1934", *National Tax Journal*, 66 (4), 775-806.